

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Н А К А З

м. Київ

05.02. 2009

№ 66

***Про внесення змін до наказу
МОН України від 23.02.2004 р.
№132 "Про затвердження Типових
навчальних планів загальноосвітніх
навчальних закладів 12-річної школи"***

На виконання Закону України "Про загальну середню освіту", постанов Кабінету Міністрів України від 16.11.2000 №1717 "Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання" (зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2007р. № 620), від 14.01.2004 р. №24 "Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти", рішень колегії Міністерства освіти і науки України від 25.12.2008 р.

НАКАЗУЮ:

1. Внести зміни до Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів для основної та старшої школи (додатки 1 - 22).
2. Типові навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів 12-річної школи опублікувати в "Інформаційному збірнику Міністерства освіти і науки України", газеті "Освіта України" та розмістити на сайті міністерства.
3. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти і науки України від 07.05.2007р. №357 "Про внесення змін до наказу МОН України від 23.02.2004р. №132 "Про затвердження Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів 12-річної школи".
4. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Полянського П.Б.

Міністр

І.О. Вакарчук

Типові навчальні плани для основної та старшої школи загальноосвітніх навчальних закладів у структурі 12-річної школи

Пояснювальна записка

Типові навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів II і III ступенів розроблені на виконання Закону України "Про загальну середню освіту, Національної доктрини розвитку освіти, постанов Кабінету Міністрів України "Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання" від 16.11.2000 р. № 1717, „Про внесення зміни до пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2000 р. № 1717” від 13.04.2007 р. № 620, "Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти" від 14.01.2004 № 24.

Вони враховують вимоги Концепції загальної середньої освіти (12-річна школа) та Концепції профільного навчання щодо організації навчального процесу в загальноосвітніх навчальних закладах.

Типові навчальні плани основної і старшої школи передбачають реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану через навчальні предмети і курси. Вони охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх загальноосвітніх навчальних закладів незалежно від підпорядкування і форм власності, та варіативну складову, в якій передбачені додаткові години на предмети та курси за вибором, факультативи, індивідуальні та групові заняття.

Відповідно до основних типів загальноосвітніх навчальних закладів передбачено окремі варіанти типових навчальних планів основної школи (додаток 1), старшої школи (додатки 6—14), для навчальних закладів з навчанням мовами національних меншин (додатки 4,18,19), для навчальних закладів з українською мовою навчання з вивченням мов національних меншин (додатки 2, 16), для навчальних закладів з українською мовою навчання з вивченням двох іноземних мов (додатки 3, 17), для однокомплектних загальноосвітніх навчальних закладів (додаток 15), для вечірньої (змінної) загальноосвітньої школи (очна та заочна форми навчання) (додатки 20-21), типовий навчальний план-схема спеціалізованих шкіл, гімназій, ліцеїв, колегіумів, класів з поглибленим вивченням окремих предметів (додаток 22).

Інваріантна складова типового навчального плану основної школи (додатки 1—4) забезпечує реалізацію змісту шкільної освіти на рівні Державного стандарту. Типовий навчальний план старшої школи (додатки 6—14) реалізує зміст освіти залежно від обраного профілю навчання.

Кожен з профілів передбачає вивчення предметів на одному із трьох рівнів (додаток 5):

рівні стандарту — навчальні предмети не є профільними чи базовими (наприклад, математика в художньо-естетичному профілі, історія у фізико-математичному профілі);

академічному рівні — навчальні предмети не є профільними, але є базовими (наприклад, хімія у фізичному профілі);

профільному рівні, який передбачає поглиблене вивчення відповідних предметів, орієнтацію їх змісту на майбутню професію (наприклад, мови та літератури на філологічному профілі).

Гранично допустиме навчальне навантаження учнів встановлено відповідно до вимог Закону України "Про загальну середню освіту". Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти" години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого

навантаження учнів.

У загальноосвітніх навчальних закладах з українською мовою навчання з вивченням мов національних меншин, з вивченням двох іноземних мов, з навчанням мовами національних меншин, спеціалізованих школах, гімназіях, ліцеях, колегіумах дозволяється за рахунок загального навантаження збільшувати гранично допустиме навантаження учнів до меж, що не перевищують санітарно-гігієнічних норм, установлених Міністерством охорони здоров'я України.

Ефективним засобом диференціації навчання у старшій школі є профільне навчання, яке має на меті забезпечити більш глибоку підготовку старшокласників у тій галузі знань і діяльності, до яких у них сформувались стійкі інтереси і здібності.

З цією метою передбачено спеціальні навчальні плани (додатки 7—14), які дають змогу залежно від потреб учнів комплектувати старші класи за напрямками диференціації: природничо-математичним, філологічним, суспільно-гуманітарним, художньо-естетичним, технологічним, спортивним. Напрями диференціації конкретизуються в окремі профілі навчання: фізичний, математичний, біолого - хімічний, економічний, географічний, екологічний, правовий, історико-філологічний, інформаційно-технологічний тощо. При цьому недоцільною є вузька спеціалізація змісту навчального процесу, оскільки основне завдання загальної середньої освіти — широка загальноосвітня підготовка учнів.

Одним із перспективних шляхів запровадження профільного навчання є створення різнопрофільних гімназій, ліцеїв, спеціалізованих шкіл (шкіл-інтернатів), навчально-виховних комплексів та об'єднань — шкільних округів.

У разі, якщо у навчальному закладі відсутнє відповідне навчально-методичне, матеріально-технічне та кадрове забезпечення для впровадження певного профілю навчання, то у такому випадку використовується варіант навчального плану універсального профілю, складеного відповідно до академічного рівня змісту освіти (додаток 6). Цей варіант навчального плану є універсальним; навчальний час рівномірно розподілений між навчальними предметами. Основними напрямками диференціації навчання є незначне розширення вивчення окремих предметів, доповнення інваріантної складової навчальних планів додатковими предметами та курсами за вибором учнів, факультативами; запровадження індивідуальної форми навчання.

В однокомплектній старшій школі (додаток 15) доцільним є створення в класах різнопрофільних груп за рахунок використання годин варіативної складової. При цьому базове ядро навчальних предметів вивчається усіма учнями класу за єдиними навчальними програмами, а частина часу (близько 20 відсотків) — окремо у групах за програмами відповідних профілів (напрямів).

Для недопущення перевантаження учнів необхідно враховувати їхнє навчання в навчальних закладах іншого типу (художніх, музичних, спортивних школах тощо). В окремих випадках, у загальноосвітніх навчальних закладах за рішенням педагогічної ради дозволяється зараховувати учням результати їхнього навчання з відповідних предметів (музика, основи естетики, фізична культура та ін.) у позашкільних закладах.

Якість загальної середньої освіти забезпечується через реалізацію інваріантної та варіативної частин навчального плану, які обов'язково фінансуються з відповідних бюджетів.

Предмети та курси за вибором визначаються загальноосвітнім навчальним закладом у межах гранично допустимого навчального навантаження з урахуванням інтересів та потреб учнів, а також рівня навчально-методичного та кадрового забезпечення закладу. Крім профільних предметів інваріантної складової, можуть вивчатися: рідний край, мови національних меншин, друга іноземна мова, хореографія, креслення, основи споживчих знань, безпека життєдіяльності, громадянський вибір, природознавство тощо.

Зазначений перелік таких предметів може доповнюватись з урахуванням профілю навчального закладу: логіка, риторика, латина, медицина, педагогіка тощо.

У загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням мовами національних меншин

відповідно до завдань галузевої Програми поліпшення вивчення української мови у загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням мовами національних на 2008-2011 роки частина годин варіативної складової може використовуватися для паралельного вивчення окремих предметів українською мовою.

За належного навчально-методичного та кадрового забезпечення у старших класах окремі предмети можуть вивчатися інтегровано (наприклад, курс літератури тощо). Навчальні програми інтегрованих предметів повинні мати відповідний гриф Міністерства освіти і науки України.

Заняття з курсу "Захист Вітчизни" можуть проводитися наприкінці навчального року в рамках навчальної практики учнів, у т. ч. з використанням навчально-методичної бази військових частин, відповідних кафедр вищих навчальних закладів, військових комісаріатів, оборонно-спортивних, військово-патріотичних оздоровчих таборів тощо.

У типових навчальних планах для 12-річної школи передбачено вивчення нових навчальних предметів.

Так, в основній школі в 5—6 класах вивчається етика — шкільний предмет про загальнолюдські моральні цінності, культурну спільність людей, толерантність у взаєминах між людьми.

Також у 5—6 класах значно розширено пропедевтичний інтегрований курс "Природознавство", який передбачає формування в учнів пізнавального інтересу до предметів природничого циклу та створення уявлення про цілісність світу.

У 5—9 класах загальноосвітніх навчальних закладів вивчається курс "Основи здоров'я" — предмет, що інтегрує знання з валеології та безпеки життєдіяльності і має на меті навчити школярів вести здоровий спосіб життя.

У 5—12 класах уперше неперервно будуть вивчатися предмети, що реалізують освітню галузь "Естетична культура".

У 9 класі розпочнеться вивчення інформатики — навчального предмета, покликаного сформувати в учнів уявлення про основні інформаційні процеси в природі, суспільстві, техніці, функціонування засобів інформаційних та комунікативних технологій, основні компоненти програмного забезпечення; виробити в школярів уміння та навички користувача інформаційних засобів. Вивчення інформатики триває у старшій школі. За наявності комп'ютерної техніки інформатика може вивчатися з більш раннього віку за рахунок годин варіативної складової навчального плану.

У старшій школі ряд предметів галузі "Суспільствознавство" об'єднуються в єдиний цикл "Громадянська освіта", який передбачає опанування школярами принципів демократії, формування якостей, притаманних громадянину демократичного суспільства. Так, в 10—11 класах вивчаються відповідно правознавство та економіка, логічним продовженням яких у 12 класі є курс "Людина і світ". У профілях суспільно-гуманітарного та художньо-естетичного напрямів передбачається вивчення філософії. Цей предмет покликаний ознайомити школярів з найбільш загальними законами розвитку природи та людського суспільства. У профілях суспільно-гуманітарного напрямку також передбачено вивчення курсу психології, що вивчає процеси та закономірності психічної діяльності людини.

У 12 класах передбачено вивчення узагальнюючого курсу «Екологія».

Щорічні робочі навчальні плани складаються загальноосвітніми навчальними закладами на основі Типових навчальних планів і затверджуються відповідним органом управління освітою. Експериментальні та індивідуальні варіанти навчальних планів затверджуються Міністерством освіти Автономної Республіки Крим, управліннями освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій після відповідного погодження з Міністерством освіти і науки України.

У професійно-технічних навчальних закладах розподіл навчального часу з природничо-математичних та суспільно-гуманітарних дисциплін здійснюється на рівні стандарту типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів (додаток № 5).

Гранична наповнюваність класів та тривалість уроків встановлюються відповідно до Закону України "Про загальну середню освіту". Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів здійснюється відповідно до нормативів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки від 20.02.2002 р. № 128.

Згідно з рішеннями місцевих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування класи можуть ділитися на групи і при наповнюваності, меншій від нормативної, а також при вивченні інших предметів за рахунок зекономлених бюджетних асигнувань та залучення додаткових коштів.